

Gheorghe Pîrvu
coordonator

**ECONOMIA CONTEMPORANĂ
A ROMÂNIEI.**
Analize. Cercetări. Studii

**ROMANIA'S
CONTEMPORARY ECONOMY.**
Analyses. Researches. Studies

16

Gheorghe Pîrvu
coordonator

**ECONOMIA CONTEMPORANĂ
A ROMÂNIEI.
Analize. Cercetări. Studii**

**ROMANIA'S
CONTEMPORARY ECONOMY.
Analyses. Researches. Studies**

16

**Editura UNIVERSITARIA
Craiova, 2015**

Volumul **Economia contemporană a României, Analize. Cercetări. Studii** este editat de către Școala Doctorală în Științe Socio-Umane, domeniul **Economie**, din cadrul Facultății de Economie și Administrarea Afacerilor, Universitatea din Craiova. Răspunderea pentru conținutul textelor revine autorilor.

COLEGIUL DE REDACȚIE

Prof.univ.dr. Gheorghe PÎRVU - Coordonator

Universitatea din Craiova

Prof.univ.dr. Ion ROȘU HAMZESCU

Universitatea din Craiova

Conf.univ.dr. Ramona Costina PÎRVU

Universitatea din Craiova

Conf.univ.dr. Roxana Maria PÎRVU

Universitatea din Craiova

Copyright © 2015 Universitaria.

Toate drepturile sunt rezervate Editurii Universitaria.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Economia contemporană a României : analize, cercetări, studii =

Romania's contemporary economy : analyses, researches, studies. -

Craiova : Universitaria, 2006-. - vol. : fig., graf., schem., tab. ; 24 cm

ISBN 978-606-35-0035-0

Vol. 16 / coord.: Pîrvu Gheorghe. - 2015. - Conține bibliografie. -

ISBN 978-606-14-0959-4

I. Pîrvu, Gheorghe

338(498)"1989/..."

Tehnoredactare computerizată: Mateescu Daniela

CUVÂNT ÎNAINTE

În etapa actuală, când procesul globalizării economiei mondiale aduce mutații esențiale în toate sferile de activitate, dar, mai cu seamă, în sfera economicului și a comerțului internațional, apar noi probleme de soluționat, a căror complexitate solicită cercetarea economică, în vederea găsirii de noi căi și mijloace, pentru satisfacerea actorilor implicați.

Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor, iar, în cadrul acesteia, Școala Doctorală în Științe Socio-Umane, își aduce un aport important în promovarea ideilor economice prin cercetarea doctorală, ceea ce demonstrează implicarea directă a acesteia, care răspunde la problemele economice curente din țară și din străinătate.

Volumul de față, elaborat de către doctoranzii din domeniul Economie, abordează o paletă largă de probleme, între care menționăm: sistemul de piețe, echilibrul economic, concurența și competitivitatea, dezvoltarea durabilă, dezvoltarea umană, criza economică, libera circulație a forței de muncă, economia subterană, politicile UE, precum și problemele restructurării instituțiilor naționale și comunitare.

Acestea sunt doar câteva dintre domeniile de cercetare doctorală, la care se adaugă eforturile doctoranzilor, de a publica cărți și articole în limbi de circulație internațională, în reviste și la edituri recunoscute pe plan internațional, prin care se asigură valorificarea și promovarea rezultatelor cercetării derulate de către doctoranzi.

Volumul de față constituie o reușită, întrucât acesta ține de aspectele teoretice și practice ale cercetărilor economice prin doctorat și, mai mult, implică doctoranzii în activități de cercetare, ceea ce le permite să-și pună în valoare creativitatea, să evedențieze impactul noului în cercetare și obținerea de performanțe.

Prof.univ.dr. Gheorghe Pîrvu

FUNDAMENTAREA ȘI PROMOVAREA PROTECȚIEI SOCIALE ȘI SECURITĂȚII SOCIALE ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

Drd. Vasilescu Maria

Școala Doctorală de Științe Socio-Umane
Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor
Universitatea din Craiova

Abstract. Protecția socială reprezintă o temă care domină viața politică din Uniunea Europeană și din fiecare țară comunitară, din necesitatea de a găsi răspunsuri și întreprinde acțiuni la problemele legate de existența umană în cadrul societății. Comportamentul și atitudinea statului față de riscurile sociale care pot afecta categorii ale populației se constituie în **politica de securitate socială** și se concretizează într-un sistem de mecanisme instituționale prin care într-o măsură mai mare sau mai mică sunt înlăturate consecințe negative aduse oamenilor de anumite evenimente. Politica de securitate socială urmărește repararea consecințelor riscului social. Uniunea Europeană apreciază că realizarea coeziunii sociale reprezintă o expresie a solidarității europene, iar protecția socială trebuie să conducă la stabilirea unor noi mijloace pentru combaterea sărăciei, a excluderii sociale și pentru îmbunătățirea calității vieții tuturor membrilor societății.

Cuvinte cheie: protecție socială, politică socială, securitate socială, instituțiile Uniunii Europene, Tratatul Uniunii Europene

1. Fundamentarea și promovarea protecției sociale în Uniunea Europeană, condiție a consolidării coeziunii sociale

Factorii politici naționali și comunitari militează pentru implementarea unui sistem de protecție socială care să asigure un venit minim garantat celor aflați în dificultate, dar și prestarea unor servicii de natură personală privind înreținerea, asistența medicală, educație, transport, etc.

Scopul securității sociale constă în a acorda diverse **beneficii** în bani sau natură și **servicii** tuturor categoriilor defavorizate (handicapați, minori, abandonați, tineri fără sprijin, populația vârstnică fără sprijin, tinere mame cu situație familială incertă) pentru a le asigura un nivel de trai decent.

Precizarea conținutului și protecției sociale a generat numeroase dispute între specialiști, pornind de la scopul acesteia, cui se adresează, investițiile implicate și resursele utilizate.

Într-o primă accepțiune se precizează că "*Protecția socială poate fi definită ca un ansamblu de politici, măsuri, instituții și organisme care asigură sprijinul*

persoanelor și grupurilor aflate în dificultate și care nu pot să realizeze prin efort propriu condiții normale, minime de viață”¹.

Plecând de la rolul societății în acest proces se consideră că *”Protecția socială reprezintă un ansamblu de acțiuni, decizii și măsuri întreprinse de societate pentru prevenirea, diminuarea sau înlăturarea consecințelor unor evenimente considerate ca riscuri sociale asupra condițiilor de viață ale populației”*².

Privită dintr-un alt unghi, se apreciază că prin *”protecție socială se înțelege ansamblul instituțiilor, structurilor și rețelelor de servicii, al acțiunilor destinate creării unor condiții normale de viață pentru toți membrii unei societăți și, mai ales, pentru cei cu resurse și capacități reduse de autorealizare”*³.

Observăm că aceste definiții se referă, în ceea ce privește conținutul protecției sociale, la **diminuarea sărăciei**, la structurile, politicile, instituțiile și organismele implicate în acest proces.

Prin urmare, prin protecția socială se încearcă o redistribuire a resurselor materiale și financiare ale unei colectivități către anumite categorii defavorizate ale populației, pe baza principiului solidarității, de la cei activi la cei vârstnici, de la cei angajați la cei aflați în șomaj, solidaritatea celor sănătoși, față de cei bolnavi, a celor care nu au copii cu cei care au copii, de la cei cu venituri mari spre cei cu venituri mici.

Protecția socială are drept **obiectiv** să-i ajute pe cei aflați în dificultate să se reintegreze în viața normală a societății, să-și folosească forța de muncă, să treacă mai ușor peste anumite riscuri ce pot apărea în decursul vieții (boală, invaliditate, handicap, bătrânețe, familii cu mulți copii, deces, șomeri, elevi, studenți, familii cu venituri mici etc.).

Protecția socială are în vedere atât **condițiile materiale** de trai (ocuparea, condițiile de muncă, veniturile, consumul, locuința, mediul ambiant), cât și **condițiile sociale** (sănătatea, instruirea, educația, cultura, odihna, recreerea, mediul social-politic etc.).

Implementarea protecției sociale se poate realiza la trei nivele:

- la **nivelul întregii societăți** prin: protejarea veniturilor populației împotriva inflației, asigurarea la un nivel minim al cosumului, a unor venituri minime pe familie, protejarea populației, în cazuri de calamități naturale sau sociale, protecția față de criminalitate, violență, conflicte etnice, îmbolnăviri în masă, protecția la locul de muncă, protecția împotriva corupției, alinierii politice, împotriva drogurilor și abuzurilor;

- la **nivel de grupuri sau categorii defavorizate**: copii, vârstnici, handicapați, șomeri;

- la **nivel de individ** pentru rezolvarea unor probleme personale care pot apărea la un moment dat.

¹ Zamfir, C., Vlăsceanu L., *Dicționar de sociologie*, Editura Babel, București, 1993, p.465

² Pop M., *Dicționar de economie*, Editura Expert, București, 2002, p.552

³ Bocancu C., Neamțu G., *Elemente de asistență socială*, Editura Polirom, Iași, 1999, p.69

Din enumerarea nivelurilor de realizare a protecției sociale rezultă prestatorii activităților de protecție socială: instituțiile statului, organizațiile societății civile și cele ale bisericii. În funcție de rolul îndeplinit în realizarea protecției sociale de către instituțiile fundamentale ale societății indentificăm: rudenia, religia, economia, ajutorul reciproc și politica, iar ca unități de organizare socială: familia, biserica, comunitatea și statul⁴.

În aprecierile rolului prestatorilor de măsuri de protecție socială se individualizează mai multe concepții: **a) liberală** care se bazează pe forțele pieței libere în care fiecare individ sau familie trebuie să fie capabil să-ți asigure o protecție corespunzătoare în concordanță cu nivelul dezvoltării economice. Fiecare familie trebuie să gestioneze solidaritatea între generații. Economia are capacitatea să asigure venituri din muncă în măsură să permită un trai decent, dar și să realizeze economii necesare acoperirii nevoilor în situații neprevăzute sau la bătrânețe. Se poate apela la pensiile private care pot asigura acoperirea riscurilor după cum consideră fiecare. Există însă și o asistență socială și de origine privată, dar numai pentru cei mai săraci; **b) mutualistă**, care are la bază asocierea persoanelor în organizații de ajutor reciproc, la care toți asociații cotizează pentru acoperirea riscurilor individuale; **c) etatistă, care are la bază implicarea** statului în asigurarea protecției sociale, toate persoanele dintr-o colectivitate beneficiind de dreptul la o formă de protecție socială, indiferent de contribuția lor la constituirea resurselor de finanțare.

Această concepție este specifică Europei, puterea politicii având capacitatea de a decide modul de acoperire a riscurilor sociale. Aceasta nu exclude existența asociațiilor de ajutor reciproc, organizații de caritate și de binefacere.

Protecția socială în Uniunea Europeană oferă populației securitate, contribuie la stabilitatea socială și politică, la succesul economic și la întărirea coeziunii sociale. Se apreciază că fără protecția socială două din cinci familii ar fi nevoite să trăiască în sărăcie, cu protecția socială raportul fiind de una din cinci familii.

Procesul de **îmbătrânire** a populației și creșterea șomajului din UE creează mari probleme sistemelor europene de protecție socială. Populația europeană îmbătrânește treptat, iar vârsta de pensionare este în scădere, generația următoare neputând să asigure resursele necesare a se prognoza că în Europa vor fi mai mulți bătrâni decât tineri. Totodată, sursele financiarele protecției sociale din UE sunt afectate și de nivelul mereu în creștere a șomajului. De aici rezultă necesitatea dar și responsabilitatea fiecărui stat membru de a reforma sistemul de protecție socială, dar și obligația UE de concepere și punere în aplicare a unor strategii de convergență menite să uniformizeze pe termen lung sistemele naționale de protecție socială.

Obiectivele majore pe care UE trebuie să le urmărească în cadrul strategiei de modernizare a protecției sociale se referă la: munca să fie plătită și să asigure un

⁴ Popescu L., *Protecția socială în Uniunea Europeană*, Ediția a 2-1, Presa Univerditară Clujană, 2004, p.70

venit sigur; pensiile să fie adecvate și sigure să fie promovată incluziunea socială și să se asigure un sistem de sănătate și îngrijire medicală durabil⁵.

„Deoarece în statele comunitare fundamentul protecției sociale îl reprezintă **sistemele de pensii**, care îndeplinesc un rol important în coeziunea socială, se impune reforma acestora care să conducă la convingerea cetățenilor că sistemele publice și private de pensii le va asigura bătrânețea și independența financiară.

Sistemele de pensii trebuie astfel reformate pentru ca acestea să-și poată îndeplini rolul de a transfera resurse de la generația prezentă, activă, către generația retrasă din activitate.

Extinderea UE în Centrul și Estul Europei și adâncirea procesului de integrare a avut un efect limitat în generarea de prosperitate pentru multe categorii sociale care se confruntă cu accentuarea sărăciei și a excluderii sociale ceea ce ar conduce, pe termen lung la slăbirea coeziunii sociale.

La nivelul UE coeziunea socială este văzută ca un factor stabilizator, iar protecția socială ca mijloc de realizare a coeziunii. În acest context Tratatul de la Lisabona⁶ arată necesitatea realizării unei *”protecții sociale adecvate”* care să permită un nivel ridicat și durabil al ocupării forței de muncă și combaterea excluziunii.

Totodată, în articolul 153, alineatul c se subliniază că *”securitatea socială și protecția socială a lucrătorilor”* reprezintă obligații atât ale statelor naționale, cât și ale UE, și de aceea este necesară *”modernizarea sistemelor de protecție socială”*, condiție a cuprinderii în sistemul protecției a tuturor categoriilor sociale defavorizate.

Comisia Europeană, se subliniază în articolul 156 are obligația de a *”încuraja cooperarea dintre statele membre și coordonarea acțiunilor acestora în toate domeniile politicii sociale: ocuparea, formarea profesională, securitatea și protecția socială”*.

În cadrul celui de-al șaselea Raport al Comisiei Europene privind coeziunea economică, socială și teritorială (publicat în februarie 2014) se subliniază necesitatea reformării politicii comunitare în domeniul protecției sociale, evidențiind problemele cu care se confruntă autoritățile locale, regionale și naționale în lupta pentru a depăși impactul crizei economice și financiare.

De aceea, procesul de reformare și adaptare a sistemului protecției sociale trebuie să vizeze: restructurarea și modernizarea sistemului social european, care să conducă la combaterea excluderii sociale; promovarea includerii sociale prin ușurarea accesului la piața muncii a tuturor categoriilor sociale; pregătirea și creșterea calității forței de muncă, condiție a accesului pe piața muncii. Pornind de la impactul pe care protecția socială îl are asupra condiției cetățenilor europeni, sunt prezentate liniile directoare de urmat pentru dezvoltarea sistemelor de protecție socială: includerea socială, pensii sigure și sistem de pensii sustenabil, asigurarea

⁵ Marius Profiroiu și colectiv, *Instituții și politici europene*, Editura Economică, București, 2008, p.481-482

⁶ Tratatul de la Lisabona, 2007, articolele 151-156